

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2005

GRÉIGIS ÁRSA — ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉARDAOIN, 23 MEITHEAMH — TRÁTHNÓNA 2.00 go dtí 4.30

1.

A. Cuir Gaeilge ar: (40) [50]

Τὴν Δήμητρα ἐνόμιζον οἱ Ἕλληνας γῆν μητέρα εἶναι. ἐδίδαξε δ' ἡ θεὸς αὕτη ἀνθρώπους τὸν σῆτον θεραπεύειν, ἐν τε τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ Σικελίᾳ, ἐκεῖ γὰρ πολὺς ἦν σῆτος. θυγατέρα δ' εἶχε τὴν Περσεφόνην· παρθένος δ' οὕσα ἤδε συνέλεγεν ἄνθη, ἤρπασε δ' αὐτὴν Αἴδης, ὁ νεπεύων θεός. ἀγανακτοῦσα δ' ἡ Δημήτηρ οὐκ εἶα τὸν σῆτον ἀκμάζειν, ὥστε λιμῶ παθεῖν τοὺς ἀνθρώπους. ἔπανσαν δὲ τοῦτο οἱ θεοί, ὑποσχόμενοι τὴν Περσεφόνην ἐκάστου ἔτους μέρος μετὰ τῆς μητρὸς διάξειν.

GREEK THROUGH READING

B. B. Freagair ceann *amháin* de na ceisteanna seo a leanas: (10)

- (i) Cén bhrí a d'fhéadfaí a bhaint as an miotas seo, dar leat?
- (ii) Inis go gairid aon scéal eile atá ar eolas agat a bhaineann leis an Domhan Thíos.

2.

A. Cuir Gaeilge ar: (40) [50]

Ἄριων ἦν κιθαρωδὸς τῶν τότε οὐδενὸς ὕστερος, λαβὼν δὲ χρήματα μεγάλα ἠθέλησεν ἀπ' Ἰταλίας εἰς Κόρινθον ἀφικέσθαι. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐπεβούλευσαν τὸν Ἄριονα ἐκβαλόντες ἔχειν τὰ χρήματα. οὗτος δ' ἤτησεν ἕαν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖς ἐδωλίοις τὸ ἔσχατον ἄδειν. ἐκεῖνοι δὲ μέλλοντες ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀοιδοῦ ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πρύμνης εἰς μέσην ναῦν. ὁ δ' Ἄριων ἐνδὺς πᾶσαν τὴν σκευήν, καὶ τὴν κιθάραν λαβὼν, στὰς ἐν τοῖς ἐδωλίοις ἤσσε, τελευτώσης δὲ τῆς ᾠδῆς ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν, δελφίς δ' ὑπολαβὼν ἤνεγκεν εἰς Ταίναρον.

GREEK THROUGH READING

B. Freagair ceann *amháin* de na ceisteanna seo a leanas: (10)

- (i) Inis céard atá ar eolas agat faoi aon amhránaí / ceoltóir cáiliúil eile i miotaseolaíocht na Gréige.
- (ii) Scríobh nóta gairid faoi aon uirlis ceoil a úsáideadh sa tSean-Ghréig. Is féidir leat léaráid a chur le do fhreagra más mian leat.

3. Cuir Gaeilge ar:

[80]

(Maraítear deartháir Antigone agus é ag troid ar thaobh na nAirgibheach i gcoinne a áit dhúchais An Téibh.)

ἦν ποτε πόλεμος Ἀργείων πρὸς Θηβαίους. ἡ δὲ Ἀντιγόνη ἐν Θήβαις διῆγεν ἐν τῇ τοῦ βασιλέως οἰκίᾳ· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῆς μετὰ τῶν Ἀργείων ἐστρατεύετο. τῇ δὲ τελευταία μάχῃ οἱ μὲν Θηβαῖοι ἀνδρείως ἐμάχοντο, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπέφυγον· ὁ δὲ ἀδελφὸς ὁ τῆς Ἀντιγόνης ἀπέθανεν. μετὰ τὴν μάχην ὁ βασιλεὺς εἶπε τοιάδε· “οὗτος ὁ ἀδελφὸς κάκιστός ἐστι τῶν πολεμίων, ἐπεὶ οἱ μὲν ἄλλοι πολέμιοι πρὸς ξένους ἐμάχοντο, ὁ δὲ πρὸς φίλους καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἐμάχετο. διὰ δὲ τοῦτο ἄτιμός ἐστι ὁ νεκρὸς καὶ κελεύω τοὺς Θηβαίους ἄταφον αὐτὸν καταλείπειν.” τέλος δὲ ἡ Ἀντιγόνη ἔθαψε τὸν τοῦ ἀδελφοῦ νεκρόν.

διάγω: tá cónaí orm. στρατεύομαι: saighdiúir ar seirbhís mé, déan sluaíocht.
τελευταῖος: deireanach. ὁ ξένος: stróinséir. ἡ πατρίς: tír dhúchais.
ὁ νεκρός: corp, corpán. ἄταφος: neamhchurtha. θάπτω: cuirim.

4. Léigh an sliocht seo a leanas agus ansin freagair sé cinn ar bith de na ceisteanna a thagann ina dhiaidh:

[80]

(Tá sé in am do Admetus bás a fháil ach deir Apalló gur féidir leis leanúint ag maireachtáil má...)

ὁ Ἄδμητος ἐβασίλευε τῶν Φερῶν καὶ ἦν τῆς Ἀλκῆσιτιδος ἀνὴρ. ἐπεὶ δὲ ἡ ὥρα ἦκε αὐτῷ ἀποθνήσκειν, ὁ Ἀπόλλων λέγει ὅτι διὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα αὐτοῦ ἔξεστιν αὐτῷ ἔτι βίον ἔχειν, εἴ τις τῶν οἰκείων ἐθέλει ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκειν. ἀλλ' ὁ Ἄδμητος οὐ δύναται πείθειν οὔτε τὸν πατέρα οὔτε τὴν μητέρα· βίον γὰρ φιλοῦσι μᾶλλον ἢ αὐτόν· καὶ δὴ ἡ Ἄλκηστις μόνη ἤθελε σφάζειν τὸν ἄνδρα. μετὰ δὲ τὸν τῆς Ἀλκῆσιτιδος θάνατον ὁ Ἡρακλῆς πάρεστιν εἰς τὰ βασίλεια· οὗτος δέ, ἐπεὶ μανθάνει τὰ περὶ τῆς Ἀλκῆσιτιδος παρὰ τῶν δουλῶν, εἰς τὸν τάφον τρέχει καὶ ἀνάγκη ἀπολαμβάνει τὴν Ἀλκῆσιτιδα ἀπὸ τοῦ θανάτου· εἶτα δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτὴν κομίζει.

οἱ οἰκεῖοι: gaolta. ὑπέρ (+ Tuiseal Ginideach): thar ceann. τὰ βασίλεια: an pálás.
τά: ‘an scéal’. ὁ τάφος: tuama. ἀνάγκη: le lámh láidir.

- Cén fáth go raibh Apalló toilteanach ligean do Admetus leanúint ag maireachtáil?
- Ar cén coinníoll a raibh Apalló toilteanach ligean dó seo tarlú?
- Cén fáth nach raibh Admetus ábálta an scéal a áitiú ar a thuismitheoirí?
- Cathain a tháinig Earcail go dtí an pálás?
- Céard a rinne Earcail nuair a chuala sé an scéal?
- Tabhair an Chéad Phéarsa, Uimhir Uatha. Aimsir Chaite Éigríochta de dhá cheann de na briathra seo a leanas:
ἀποθνήσκω, πείθω, φιλέω.
- Tabhair an Tuiseal Ginideach, Uimhir Uatha de dhá cheann de na hainmfhocail seo a leanas:
ἀνὴρ, βίος, ὥρα.
- Tagann an focal monalóg ó dhá fhocal Gréigise. Céard iad, agus céard is brí le gach ceann díobh?

5. Cuir Gréigis ar:

[80]

- Cuireann an pháirc mhór roinnt mhaith bia ar fáil do na feirmeoirí. (16)
- Nuair a tháinig an bhean isteach sa teach chonaic sí na sclábhaithe agus iad ina gcodladh. (16)
- Ní féidir leis an seanfhear rith suas an sliabh go tapa. (16)
- Bhí na buachaillí a bhí ina suí sa teach ag caint leis na cailíní álainne. (16)
- Dúirt an mháthair go raibh na leanaí ag siúl go dtí an chathair. (16)

6. Freagair *ceann amháin* díobh seo a leanas: [30]

(a) Scríobh an méid atá ar eolas agat faoin gConradh Déiliach. I do fhreagra ba chóir duit lua cé a bhunaigh é agus cén fáth, cé a bhí páirteach ann, cén síntiúis a tugadh agus céard a tharla dó i ndeireadh na dála.

(b) Scríobh faoi ghníomhréim Pheiricléas.

7. Freagair *ceann amháin* díobh seo a leanas: [30]

(a) Ainmnigh na déithe agus na bandéithe seo a leanas:

(i) Bhí mac aici darbh ainm Earós.

(ii) Ghoid sé na daimh ó Apalló.

(iii) Athair na ndéithe agus an cine daonna ba ea é.

(iv) Bandia na gaoise agus na gceirdeanna ba ea í.

Scríobh cuntas gairid faoi *aon cheann amháin* de na déithe nó na bandéithe a luaigh tú.

(b) Scríobh faoin sclábhaíocht sa tSean-Ghréig agus déan cur síos ar bheatha an sclábhaí. Más mian leat, is féidir leat a shamhlú gur sclábhaí tú atá ag obair do fheirmeoir faoin tuath lasmuigh den Aithin.

LEATHANACH BÁN